

LE, A MÉLYIG

Nappalok horgonya. Válogatás a Rukovet munkatársainak 1972 és 1976 között megjelent írásaiból.

Életjel Könyvek 13. Szabadka, 1977.

Gyümölcsessel telt kosár. Az őszi gazdagságának jelképe. De a múlandóság is. Bárhogy válogatták... ni, egy őszibaracknak már megrendült a húsa, a körtének csak egyik oldala fogyasztható, s a dióhéjból itt-ott por fordul ki. Meg aztán a kosarat szemlélve magától ötlék fel a gondolat: mennyi maradhatott még a gyümölcsösben, a kamrában, amit nem láthatunk? Nem lehetett még jobban, ennél gondosabban válogatni?

Milyen különös árnyékpalástot vonhat maga köré egy-egy antológia! Pedig tán inkább a hajót kellene kutatni, a Nappalokat, amelyet az iszapba vajúdó horgony megállított. A hajórakományt.

A címadó vers Petar Vukové. A betűrend szerint a kötet utolsó költője. A költemény jelentőségében nem érdemli meg, hogy névadó legyen. Eléggé jelentéktelen gondolatforgácsok kunkorodnak halommá. A válogatók tehát talán címének hangzása, lehető értelmezése miatt állították a kötet élére. Hiszen a cím, akár a csomagolás, valamit sejtet a tartalomról, az antológiát készítő viszonyulásából az anyag iránt.

A „hajórakomány” 102 vers és próza. Tekintélyes mennyiség. Közte új nevek zárkóznak fel régiek mellé. Sokan el is törpülnek, mert az ilyen gyűjtemény kegyetlen vásártér, ahol aztán a kikiáltó sem segít, csak amennyit a darab nyom.

Egy-egy írótól, nézem, mennyit hoznak: egy költeménytől tizenkilencig. De úgy látom, nem a címek, hanem az oldalak száma a döntő, különösen az ismert írók esetében. Teljes a kurtoázia: nevek ábécérendben, férőhely méltányosan elosztva. Alkotók közötti értékítéletet a kötet nem nyújt. Csak egy-egy író 1972 és 1976 között megjelent írásaiból rostáltak. Dokumentumot tartunk tehát kezünkben. Így alkottak a toll szerbhorvát nyelvű művei a hetvenes években Szabadkán. Az idő meg ott leselkedik. Mi marad meg mindebből tartós értéknek? A ténymegállapítást a jelen antológia válogatói egy másik, egy későbbi, egy visszapillantóbb gyűjtemény összeállítóira bizzák. Öt évnyi fölmérés ítélethozatalra valóban kevés.

Egy bizonyos: Rajko Balaban-Sibirski, Lazar Francišković, Marija Šimoković, Petar Vukov kimagaslanak ebből a mezőnyből.

A prózát teszem mérlegre a költészet ellenében. Mennyiségileg is, minőségileg is alul marad a kötetben: 102-ből 6. Talán Nataša Maletin kísérlete emelhető ki.

A bátran bíraskodót persze nyomon követi a veszély, hogy fordítások között mérí az igazságot, holott tudvalevő: az eredeti mégiscsak más. Am a fordítás, bármilyen legyen is, ha jó műről van szó, az „igazi” fényéből mégiscsak hoz a tenyerében legalább egy villanásnyit. A jó bor zamatát, a virág illatát semmi sem szüntetheti meg végérvényesen.

Aláhúzott sorok nyomában járok, ahogy már a jegyzetelő olvasó szokta, újra ízeletve a szavakat és azok fonódásait, amelyek mindig „a palackban lakó szellemet” idézik.

— *Legelj te is — szól
a kandúr —,
látod milyen szép a fű!
De ha neked ez nem
tetszik:
légy a tehenekhez hű!*

(Rajko Balaban-Sibirski)

*Benőtt a síkság
Egyűrűibe*

(Lazar Francišković)

*A tó szárnyát bontva
Repül a vándormadarak után*

(Mileta Donović)

*Életrajzomban ez a város mindig az akácok
illatát terjeszti majd s a frissen locsolt utcáékét*

(Marija Šimoković)

Sárga levelek futama az ősz nagydíjáért

(Petar Vukov)

Ezek után azonban a torzulások, a sajtóhibák, tükörfordítások, nyelvi tisztátalanságok is előhozakodnak.

Antológiáról lévén szó fájó ez, hiszen tizenkilenc fordító, 27 szerző munkája, méltányos prezentálása válik kérdésessé.

Eppen ez a jelentős számú szabadkai fordító mellett törve kopját érdemel említést az ő dícséretes törekvésük, hogy a velük együtt élő nép alkotóinak írásait magyarul is megszólaltassák. Mögéjük zárkózik azonnal az Életjel Könyvek szerkesztőse is, amely elsősorban a saját háza táján nézett körül, s illetve kellő megbecsüléssel az ott elfekvő vagy hányódó értékeket.

VIRÁG AGNES

A KÖLTŐ VÍZIÓI A KÉPBE

BALAZS G. ARPAD: 8 Ady illusztráció.

Szenteleky Kornél előszavával és Bori Imre utószavával.
Forum, Újvidék, 1977.

A költészet és az ábrázoló művészet rokonsága, egymásra hatása a nagy szellemek jelentkezése idején a közlés és a közvetítés visszhangjával közelebb hozza a művet a befogadóhoz. A találkozás pillanatában villan fel ennek az első jele. Mint ahogyan a költő, amikor megáll egy festmény előtt — mint Ady, amikor megállt Gauguin maori *Vénusza* előtt, melynek mély hatását írásban örökítette meg, vagy Rodin *Penseur*-je előtt, melyet (amikor lelkébe ezernyi új gondolatot ébresztett) „Az élet szobrának nevezett —

egy más lelki rezdüléssel ilyen indítást kap a képzőművész, akit egy vers többszörösen visszaverődő echója a vászna elé állít, hogy ki vetítse magából élményének szavakkal el nem mondható vibrációit. Ady nem egy képzőművészeti alkotásról írt verset, lírai szövésszerű adys jegyzetet, s az ő költeményei nem egy festőt, grafikust indítottak arra, hogy illusztrálja ezt a verset, vagy azokat a verseket, amelyek valósággyal belevésődtek a lelkébe. Ilyenkor az alkotó művész nem nyugszik addig, amíg tollal, ecset-